

ГАЛОЎНАЯ БІБЛІЯТЭКА КРАІНЫ

Сёлета ў верасні споўнілася 70 гадоў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі (былая Дзяржаўная бібліятэка БССР імя Леніна).

З дзейнасцю НББ звязаны імёны найвыдатнейшых пісьменнікаў, вучоных, грамадскіх дзеячаў Беларусі. Яна ўнесла важкі ўклад у развіццё навукі, культуры і асветы, зрэшты—у станаўленне бібліятэчнай справы рэспублікі. Галоўным дасягненнем, з якім бібліятэка прыйшла да свайго 70-годдзя, з'яўляецца тое, што яна стала адной з самых «працуючых» бібліятэк Рэспублікі Беларусь.

Універсальны па зместу і вялікай храналагічнай глыбіні збор бібліятэкі ў 7 мільёнаў выданняў можа задаволіць складаныя запатанні. З 37 тысяч чытачоў 50 працэнтаў складаюць навуковыя работнікі і спецыялісты, 45—навучэнцы вышэйшых навучальных устаноў, 3—рабочыя.

У 13 чытальных залах НББ кожны дзень з 9-ці гадзін раніцы да 21 гадзіны могуць адначасова працаваць 900 чалавек.

Штогод бібліятэка рэгіструе каля 500 тысяч наведванняў, чытачам выдаецца звыш 3 млн. кніг, часопісаў, нот, карт, выяўленчых матэрыялаў, газет, рукапісаў, пласцінак. За год здымаецца 50000 копіяў.

Фонды НББ актыўна выкарыстоўваюць члены ўрада, супрацоўнікі Савета Міністраў, Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, дырэктары прадпрыемстваў, выкладчыкі ВНУ.

Тысячы выданняў штогод пасылаюцца па міжбібліятэчных абанементах чытачам у розныя раёны Беларусі і краіны СНД. НББ—надзейная база для фарміравання кваліфікаваных спецыялістаў ва ўсіх галінах ведаў.

У бібліятэцы функцыяніруюць спецыялізаваныя аддзелы, што аслугоўваюць чытачоў і галіновыя чытальныя залы. Большая частка чытачоў запісваецца ў залы ў адпаведнасці з іх спецыяльнасцю, характарам працы. У той жа час у Мінску дзейнічаюць буйныя спецыяльныя бібліятэкі, профіль

якіх супадае з профілем галіновых чытальных залаў: па тэхніцы, па медыцыне, па сельскай гаспадарцы, па прыродазнаўчых навукх і г.д. Такім чынам, стварыліся паралельныя бібліятэчныя комплексы.

Ужо зараз у выніку інтэграцыі навук запатанні чытачоў, як правіла, выходзяць за межы вузкай спецыяльнасці, што тлумачыцца ўсё больш узростаючым узаемапраціненнем навук. З гэтай нагоды супрацьчыцца патрабаванням жыцця наўнасць галіновых чытальных залаў, запіс чытачоў па спецыяльнасцях, выдача літаратуры па профілю працы. Мянняцца не толькі прафесійныя інтарэсы чытачоў, але і іх кваліфікацыйны і службовы статус, што таксама ўздзейнічае на інфармацыйныя патрэбы. Таму плануецца змяніць структуру сістэмы аслугоўвання, хаця сёння гэта вельмі цяжка зрабіць.

Ці не галоўнай задачай у арганізацыі аслугоўвання з'яўляецца фарміраванне чытацкага кантынгенту. Менавіта ад яго залежыць палітыка камплектавання, структура аслугоўвання.

Усё часцей звяртаюцца навучэнцы тэхнікумаў, СПТВ, ліцэяў, каледжаў, школьнікі старэйшых класаў з просьбай даць магчымасць карыстацца фондамі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Разам з тым бібліятэка як нацыянальнае кнігасховішча і ўладальнік культурнага набытку народа не можа не быць агульнадаступнай. Яна ж вымушана неяк рэгуляваць патак жадаючых сюды трапіць, зыходзячы з абмежаваных магчымасцей аддзелаў па аслугоўванню чытачоў. Акрамя таго, НББ функцыянуе не ізалявана, а ва ўзаемадзеянні з бібліятэкамі Мінска. Усе гэтыя праблемы прымушаюць калектыв аддзела аслугоўвання рэгулярна праводзіць вывучэнне інфармацыйных запатрабаванняў асобных катэгорый чытачоў.

Зараз у НББ сумесна з буйнейшымі бібліятэкамі Мінска праводзіцца даследаванне «Чытач навуковай бібліятэкі і ўдасканалы-

ванне сістэмы яго аслугоўвання», асноўная мэта якога—распрацоўка навукова абгрунтаваных напрамкаў развіцця функцыі аслугоўвання чытачоў у адпаведнасці з сучаснымі і перспектывнымі інфармацыйнымі патрабаваннямі нашага грамадства.

Сёння супрацоўнікаў бібліятэкі хвалююць тыя ж праблемы, што і ўсіх нашых суайчыннікаў. І ў першую чаргу—нестабільнасць эканомікі, крызіснае становішча якой не дазваляе вырашаць у поўнай меры праблемы бібліятэк. У старых сценах вельмі цесна, не хапае плошчаў для размяшчэння фонду, няма належных умоў для работы чытачоў, поўнасцю адсутнічае механізацыя. Усё гэта не дазваляе правесці рэарганізацыю сістэмы аслугоўвання, змяніць структуру, тэхналогію, што дазволіла б значна павысіць узровень аслугоўвання.

Непакоіць пастаяннае скарачэнне паступленняў айчынай літаратуры, бо скараецца колькасць кантрольных экзэмпляраў кніжнай палаты, якія павінны рассялацца. Складаецца ўражанне, што ідзе паступовае разбурэнне механізма, які многія гады дазваляў забяспечваць камплектаванне фонду НББ. Неабходны закон аб абавязковым кантрольным экзэмпляры і арганізацыйныя меры, якія забяспечаць атрыманне бібліятэкай неабходных выданняў.

Апошнім часам пастаянна ўзнікаюць цяжкасці з падпіскай на кнігі і перыёдыку. З-за адсутнасці валюты бібліятэка не атрымлівае шэраг замежных выданняў. У перспектыве нам пагражае інфармацыйны голад...

Але, нягледзячы на ўсё гэта, супрацоўнікі НББ імкнуцца максімальна задаволіць інтарэсы чытачоў. З кожным годам пашыраецца пералік платных паслуг. Выручаныя сродкі ідуць на патрэбы бібліятэкі. З 1987 года адкрыты пункт прыёму заказаў па тэлефоне.

Зараз вядзецца распрацоўка шэрагу праграм аўтаматызацыі бібліятэчных працэсаў і іх укараненне. Аўтаматызацыя і тэхнічнае пераўзбраенне бібліятэкі, безумоўна, унясуць карэсныя змены ў традыцыйныя бібліятэчныя тэхналогіі, прывядуць да якасна новага аслугоўвання чытачоў.

У юбілейны год хочацца памарыць аб новым будынку Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, дзе будзе ўсё неабходнае як для супрацоўнікаў, так і для чытачоў: камп'ютэры, АРМ бібліятэкара, магутная капіравальна-размнажальная тэхніка, найноўшае тэхнічнае абсталяванне.

Л. ПРАДКО.